

איש/אשת חינוך במאה ה-21

מסמך עקרונות
פורום הנהלת הפקולטה לחינוך
גרסה 2 (ינואר 2019)

הכישורים הנדרשים ממחנך אשר מקדם לומדים לאורך החיים, בין אם גננת בגן, מורה בכיתתו בבית הספר ובין אם מרצה המכשיר מורים במכללה לחינוך כוללים את כל אלו ובנוסף להם גם כישורי פדגוגיה כללית (דידקטיקה), פדגוגיה ספציפית לתחום התוכן וכן כישורי יוטגוגיה³ (Heutagogical skills) יכולת הנחיה אישית/מנטורינג והנחיה קבוצתית לשם קידום של לומד עצמאי הלומד לאורך החיים.

2 **איש חינוך בעל חוסן, נחישות, תשוקה והתמדה (Grit)** הוא איש חינוך בעל כישורי אמפתיה והכלה, פתיחות, איפוק - יכולת דחיית סיפוקים, אשר רואה קשיים כאתגר ולא כמכשול, בעל סבלנות לתהליכים, עצמאי, בוגר, בעל יכולת להתמודדות רפלקטיבית במציאות מורכבת ומשתנה, מתמיד, נחוש, עקבי, בעל יכולת עמידה בתסכולים ובכישלונות ויכולת התגברות עליהם, מאזן בין האיניבידואל לבין האיני' כחלק מקבוצה, בתוך כך גם בעל מיומנויות קבלת ומתן משוב. הכישורים הנדרשים ממרצה/מחנך אשר מקדם סטודנטים שיהיו מורים בעלי חוסן כוללים את כל אלו ולצידם זהות מקצועית מגובשת, ברורה וחזקה.

לצד ההגדרות התיאורטיות, ולשם קידום הקשר בין תיאוריה למעשה, הוצגו מגוון **דרכים אופרטיביות לקידום הכשרה ברוח התפיסה, חלקן כבר מקבלות ביטוי אופרטיבי במחלקות, בחוגים ובהתמחויות לתואר ראשון ולתואר שני בפקולטה לחינוך.**

כך למשל מוצע ברמת קורסים בודדים או אשכולות קורסים (דוגמאות ראשוניות בלבד):

- לשלב בתוך קורסים הוראה ולמידה בהנחיה אישית - מנטורינג - תוך עבודה אישית ובקבוצות.
- לשים דגש על הוראה חווייתית לשם יצירת למידה חווייתית וכמודל להוראה בעתיד, תוך התאמה להקשר של האדם ושל הקבוצה.
- לשים דגש על גיוון ואוטנטיות בהוראה-למידה-הערכה תוך שימוש במשאבי המכללה - יחידת הסימולציה, יחידת האמפתיה, מרכז ההתבוננות, משעול ועוד אשר בעזרתם ניתן לחשוף את הסטודנטים למצבי אמת ולדילמות אותנטיות.
- לתת לסטודנטים כלים למתן ולקבלת משוב/הערכה מקדם (מעצב ומסכם) אותנטי בדיאלוג, בשקיפות ובהוגנות.
- לחשוף את הסטודנטים למידע רחב ולתת להם כלים להפוך את המידע לידע בעזרת חיזוק אוריינות המידע בפלטפורמות מגוונות (כתובות, מקוונות).

פורום הנהלת הפקולטה שם לו למטרה להמשיך ולקדם בשנים הקרובות תרבות הכשרת מורים ברוח המסמך. ביטוי לכך ניתן ביעדים האופרטיביים ובתכניות העבודה של כל המחלקות בפקולטה כבר בשנה"ל תשע"ט ויימשך גם בשנים הקרובות.

מסמך העקרונות משקף את תפיסתם של חברי הנהלת הפקולטה לחינוך בנוגע לדמותו של איש/אשת החינוך במאה ה-21, בתוך כך את דמותו/ה של הבוגר/ת הרצויה/ה בהכשרת המורים והדרכים המוצעות להכשרתו/ה וכן את דמותו/ה של מכשיר/ת נשות ואנשי החינוך הרצויה/ה. מסמך זה מסכם בקצרה דיונים שנערכו בשנתיים האחרונות בפורום הנהלת הפקולטה לחינוך.

איש/ת החינוך במאה ה-21 הוא/היא בעל/ת זהות אישית-חברתית-מקצועית מודעת, הומניסטית, בעל/ת חוסן (Grit), הלומד/ת ומתפתח/ת לאורך כל חייו/ה האישיים והמקצועיים (Lifelong learner).¹

התפיסה מתייחסת לרצף בחייו של איש החינוך ולכן עיקריה תקפים עבור פרח הוראה במהלך הכשרתו, המורה-בוגר ההכשרה וכן המרצה המכשיר פרחי הוראה.

שלושה מרכיבים עיקריים משמעותיים בדמותו של איש החינוך שנרצה לתת עליהם את הדעת בהכשרה:

1 מה צריך להיות (To Be) איש חינוך במאה ה-21? מרכיב זה הוא הרחב ביותר וכולל בתוכו את שני המרכיבים האחרים. איש חינוך במאה ה-21 צריך להיות הומניסט, בעל אתיקה מקצועית, פתוח, מחויב ללומדים שונים ולהוראה מותאמת, ערכי, ישר, המכבד את האחרים, גמיש, אמפתי, סקרן, יזם, בעל מוטיבציה פנימית, בעל כישורי למידה לאורך החיים, בעל אחריות ארגונית ואחריות חברתית, בעל חוסן אישי וחוסן מקצועי.

2 מה צריך לדעת (To Know) איש חינוך במאה ה-21? הידע הנדרש כולל: ידע עולמי/תרבותי, ידע דיסציפלינרי, ידע פדגוגי, ידע פסיכולוגי בהקשר, ידע סוציולוגי בהקשר, ידע היסטורי חינוכי, ידע פילוסופי חינוכי, ידע על מערכות חינוך בעולם בכלל ובישראל בפרט.

3 מה צריך לדעת לעשות (To Do) איש חינוך במאה ה-21? הכישורים והמיומנויות הנדרשים כוללים כישורים אישיים מקצועיים וכישורים חברתיים בינאישיים. **הכישורים האישיים-מקצועיים:** יכולת למידה עצמית/אחריות ללמידה/ניהול עצמי, יכולת חשיבה ביקורתית, אוריינות מידע, אוריינות מידע דיגיטלית, פדגוגיה דיסציפלינרית, פדגוגיה כללית (דידקטיקה), מיומנויות ביוטגוגיה (היכולת לקדם למידה עצמית- יכולת הנחייה/מנטורינג מקצועי), כישורי אמפתיה, יכולת רפלקטיבית, כישורי הבעה בכתב ובעל פה, כישורי ביקורת - יכולת מתן וקבלת משוב, יכולת להתמודד עם עמימות. **הכישורים החברתיים-בינאישיים:** יכולת הקשבה, יכולת דיאלוג לטובת עבודה בשיתוף פעולה עם גורמים שונים בגן, בבית הספר ובקהילה (הורים, עמיתים, הנהלה וכדומה).

מתוך מרכיבים אלה בדמותו של איש החינוך, זהו שני מונחי מפתח אשר דרשו התייחסות מעמיקה יותר:²

1 **איש חינוך לומד לאורך חייו המקצועיים (Life Long Learner)** הוא איש חינוך בעל מגוון של כישורים ויכולות הכוללים: יכולת למידה עצמית/אחריות ללמידה/ניהול עצמי, למידה בקבוצה ושיתוף, יכולת חשיבה ביקורתית, אוריינות מידע, אוריינות מידע דיגיטלית, יכולת פתרון בעיות, יכולת רפלקטיבית רגשית ואינטלקטואלית, כישורי ביקורת - יכולת מתן וקבלת משוב/הערכה מקדם מהנהלה וממורים עמיתים, יכולת להתמודד עם עמימות, פתיחות, יצירתיות, חדשנות, חשיבה ביקורתית, שיתופי פעולה, סקרנות, יזמות, מוטיבציה פנימית.

שותפים:

ד"ר אירית לוי-פלדמן - דיקנית הפקולטה | **ד"ר ענבל אבו** - ראשת החוג לניהול עסקי-חברתי | **ד"ר איריס בקשי** - ראשת המחלקה לחינוך יסודי וראשת החוג לחינוך תמימי גבאי - מנהל תכנית החממה ליזמות חינוכית חברתית | **ד"ר קובי גוטרמן** - ראש התמחות לתואר שני 'ניהול וארגון מערכות חינוך' והתכנית להכשרת מנהלים **ד"ר רועית דהן** - ראשת אשכול לימודי חינוך | **ד"ר נירה ואלה** - ראשת המחלקה לגיל הרך | **ד"ר דובי וייס** - ראש התמחות לתואר שני 'טכנולוגיה בחינוך' היוצא **ד"ר מרסלו מנחם וקסלר** - ראש המחלקה לחינוך יסודי היוצא | **ד"ר צפי טימור** - ראשת התמחות לתואר שני M.teach | **ד"ר אופירה טיקוצ'ינסקי** - מנהלת מרכז מהות' **גבי לנדלר-פרדו** - מנהלת מרכז האמפתיה | **ד"ר מיכל קרן** - ראשת התמחות לתואר שני 'הערכה בחינוך' | **ד"ר בטי שרייבר** - ראשת התמחות לתואר שני 'טכנולוגיה בחינוך' **ד"ר עדי שרעבי** - ראשת המחלקה לחינוך מיוחד

¹ לבד מההגדרה, במסמך כולו נשתמש בלשון זכר.

² מונחים אחרים, בכלל זה הומניסט, זכו להתייחסויות רחבות במסמכים קודמים של הפקולטה ושל המכללה.

³ Levy-Feldman, I. (2018). The Good Teacher for the 21st Century: A 'Mentoring-Teacher' with Heutagogical skills. International Journal of Mentoring and Coaching in Education. Vol 7 (2). pp. 177-190 <https://www.emeraldinsight.com/toc/ijmce/7/2#>